

Az állami- és kormányzati- információ- és tájékoztatás politika eseményei

csorba józsef

*témareprezentációs összesítés
file: INCO4b.doc
1999/3-4.n.-2000/1.né.*

2000, május 04.

1. Az állami, kormányzati információpolitika eseményei

Mindennapi események példázzák a nagy nyilvántartó rendszerek korszerűtlenségét (helyenként működésképtelenségét). Vonatkozó esemény, hogy a földhivatali számítógépes adatrögzítő program tesztelése nem sikerült, mert a kezelése nehézkes és mert „lefagnak gépek”?!¹ Sokadszorra ismétlődik az olyan jellegű korszerűsítés, amelyik nélküli az információszervezési jártasságot. A rendszer legfőbb gondja, hogy nem érti a magyar nyelvet (vagyis rosszul hangolták össze a dokumentálás szövegtartalmát és a gépi értelmezés lehetőségeit), ezen túl van az informatikai készségek működőképességének minősége. Újabb információpolitikai hiányosságra derült fény, amikor kiderült, hogy a búza vetésének támogatására kiírt pályázat adatlapot nem tartalmazott, s így nincs információ arról, hogy mit, mikor, hova, hogyan, miért vetnek?!² Az információszervezés az államirányításban egyre romlik, az agrártárca pedig különösen nagy hiányosságokat halmozott fel.

Minősített információpolitikai esemény az egyik legjelentősebb kényszermodernizációs ügylet, hogy az APEH számítógépparkjának cseréjét (meglepetésre) nem a magyar piacot felosztó IBM Mo. Kft., a HP Mo. Kft., a Compaq Mo. Kft., vagy a Szinvanet Kft. kapta,³ hanem a Wang Global Kft. (ig. Uhereczky László), amely az amerikai Getronics-csoport tagja (tavaly nyelte el az Olivettit), közigazgatási és kormányzati rendszerekre specializálódott, a világ első öt informatikai szolgáltatója közé tartozó cég. A magyar piacot is átírják?!

Az információpolitika nagy eseménye, hogy a hírek szerint a KHVM keretei között alakult munkacsoport próbálja kidolgozni az elektronikus iratkezelés mo-i szabályait (törvényt?!), bár a MeH-IKI keretein belül Magyar Zsuzsa főosztvez irányításával is foglalkoznak ilyen gondokkal.⁴ A tervek szerint öt helyen egyszerre indulna meg az új adminisztráció, ami feltételezi azt a döntést, hogy nem szakértőket alkalmaznak bevezetésére, hanem a tisztviselőket tanították be a rendszer beindítására. Az államigazgatási adminisztráció elektronizálása komoly reformot jelent, jelentős munkaerő-megtakarítással (a kvalifikálatlan, szövegbeviteli munkaerőben). Mindez történik akkor, amikor a tárcánál az információszervezés, dokumentálás és archiválás, az információforrás-kezelés mélyponton van, miközben az informatikai fejlesztések a technológiai korszerűsítést gyorsítják, de az információtudományos intelligencia nem javul.

Az információpolitikai események pezségését igazolja, hogy a BME-n az Információmenedzsment Tanszék (Gelléri Péter tanszékvezető docens) most bankinformatikai célképzést (egyben a Byte című lapban önálló rovatot) indít. A tanszék mellett megalakult az Infoplanet Pénzügyi Informatikai Kutatóközpont is (Gelléri P. vezetésével), amelynek célja az integrátor cégek és a menedzsment oktatása.⁵ Ide tartozik a Magyar Nemzeti Host Egyesület megalakulása mint esemény, ami egyben a szakmai,

gazdasági, félpolitikai és politikai lobbik harcterepeinek kiszélesedését jelzi. A MNHE főtitkára Balassy Zsolt az NTI informatikai igazgatója, a TÉF elnöke, a NHIT tagja: a lobbik egyébként 16 szervezetből áll. Az „infokommunikáció” fórumai közötti versenyben az ORTT, a HIF, a NHIT, a MeH közötti lobbiharcok most kezdődnek igazán.⁶ Vonatkozó esemény a NIIF újrafogalmazása az Orbán-kormány által, amennyiben létrehoznak egy NIIF-Irodát (amely a Felsőoktatási Fejlesztési Alapprogramok Iroda költségvetési részegységeként működik), amelynek igazgatóját a Programtanács nevezi ki 6 évre. A Programtanács szavazó tagjai a tárcák államtitkárai és a Hungarnet Egyesület elnöke, meghívottjai a NIIF-Iroda igazgatója, a Műszaki Tanács és a K+F Kuratórium elnöke.⁷

A térinformatikával kapcsolatban az apropó a metatér program (koordinálja a MeH, tagok az ITB, Fömi, Váti, MÁFI, GeoX Kft, Scriptum Rt.), ill. a fogalomtár és a metaadat-szerkesztés, amelyek a Márkus Béla féle GIS Szótár után készültek. A nemzetközi kapcsolódások alapja az amerikai FGDC, CSDGM, az EU INFO2.000, ESMI, MEGRIN, CERCO, EUROGI előírások és szabványok. A metaadat tartalom meghatározása a CEN TC 287 és az ISO TC 211 szabványokban.⁸

Sajátos hiányt jelent, hogy a szervezett munka világáról, a szakszervezetekről nincsenek hiteles adatok. A konföderációk adatszolgáltatásai szerint a 3,6 millió foglalkoztatott harmada szervezett dolgozó. A szervezetek maguk is vitatják egymás taglétszámát, ám a GM számukra készült reprezentativitás-mérési módszerét elutasítják (az OMT 6 tagszervezete pedig még nem foglalt állást). A kormány által előírt tagnyilvántartást el kell végezniük, s a munkaügyi bíróság és/vagy közjegyző illetékességébe kell helyezniük.⁹ Az MSZOSZ 450 ezres, a SZEF 274 ezres, az ASZSZ 170 ezres, az ÉSZT 140 ezres, a Liga 100 ezres, a Munkástanácsok 60 ezres tagságot jelent. A vonatkozó munkaügyi ellenőrzések szerint az érdekképviseleti szerződések és hatékonyságok válságban vannak, nem működnek.

Sajátos esemény a Magyar Történelmi Társulat ülésorozata (teljes szakmai és laikus érdektelenség, a média távolmaradása mellett) „múltunk kritikus kérdései” címmel.¹⁰ A sorozat első vitadélutánja a monarchia felbomlásával, a második a Horthy-rendszer politikájával és kultúrájával, a harmadik a Mo. a második világháborúban témakörrel foglalkozik. A cél „az elmúlt 50 év hamis információinak kiszűrése”, amit mint történelmi revíziókat az Akadémia rehabilitálására használhatnánk fel. (Ugyanakkor még a tervezett címeiben sem fordul elő, hogy a „merre tovább mo.” vitasorozat idején a tudóstársadalom revízió alá venné a trianoni országcsonkolás utáni állam és ország-újraépítési folyamat - annak államigazgatási, kormányzati stb. - megoldásainak értékelését, pedig ebben a folyamatban több tanulság lenne a mai Mo. átalakítására, mint bármi más, külföldi ismeretanyagban.)

A magyar informatika szakmai (tudományos, etikai stb.) válságának bizonyítéka az ÁPTF informatikai korszerűsítése, ill. a brókercégek adatszolgáltatási kötelezettségeinek megújítása. Az apropó, hogy új tőkepiaci monitoring rendszer készül (ÁPTF-BÉT-KELER).¹¹ A magyar viszonyokra jellemző, hogy a bankfelügyelettel történt 2 évvel ezelőtti egyesülés ellenére sem egységesítették az informatikai rendszereket. A másik példa az elektronikus írásbeliség és az informatikai intelligencia meghatározása egyfelől az informatika gyakorlati túlterjeszkedése (az információ:informatika-viszony a technika:technológia-viszony analógiájára), másfelől a modellezéshez szükséges új ismeretelméleti igény kapcsán.¹² Mindez az oktatási és szakképzési környezetben felveti a fogalmazás hitelessége kérdését is, az információtudomány minden nyelven (magyarul is) hitelesen hangozzék.

Az állami és kormányzati információpolitika eseménye, hogy az EU (1996-os bázison) elkészítette a regionális fejlettség térképét a tagokról és a leendő tagokról, s e jelentés szerint a legnagyobb regionális különbségek Mo-on vannak.¹³ A különbségek 1996-1998 között tovább nőttek), a főváros és az egyes régiók között 4-2,2-szeres különbségek is adódnak. Tovább bonyolítja ezt a helyzetet, hogy a számítások és összevetések sem kompatibilisak a többi ország, ill. az Eurostat adataival?!

Az információbiztonság tárgya, a dátumváltás apropójából az állami biztonság alapvető kérdései kerülnek folyamatosan terítékre. S amire eddig nem volt példa - most is a kontrapolitika hozza csak a belpolitikai események rangjára -, anomím levelezéssel, nevüket nem adó „szakértők” adnak riasztó (de valós) jelzéseket. A kormány által készített felmérés nyáron 150 intézménynél vizsgált¹⁴ 86 ezer berendezést, amelyekből 55 ezer tudta kezelni a dátumváltás problémáját, az alkalmatlan berendezésekből viszont 2.200 darab közvetlenül emberi biztonságot veszélyeztet (ezek cseréje több mint 1 Md HUF költséget jelent).

Az információjog eseménye a banktitok (BTK 300/a paragrafus) kezelése, amely az információs önrendelkezési jog alkotóelemeként párosul a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joggal (ezzel szoktak visszaélni az újságírók, szabadon értelmezve a közérdeket).¹⁵ Az információs önrendelkezési jog aktív és passzív, egymással szembenálló oldalának ütközése bonyolult harmóniát kíván, amit a félállami magyar információjog képtelen biztosítani. Ezzel együtt nem lehetetlen annak biztonságos minősítése, hogy mikor közérdekű adat a banktitok tartalma (a VIP esetében is). Információpolitikai esemény, amikor az ÁSZ bírálja a költségvetési deficit finanszírozásának áttekinthetetlenségét (bár még szó sincs az új nemzetközi számviteli szabványok bevezetéséről).¹⁶ Gyakorlatilag nincs levezetve a költségvetési szoftver által kezelt tételes elszámolás a tervezett mutatókkal. Ez az, amikor tetten érhetők a fejlődő és a fejlett országok eljárásai közötti különbségek, amennyiben a felzárkózó fejlődő országok költségvetéseiben nem készülnek szöveges magyarázatok az 1 Md nagyságrendű forrásfelhasználás-változásokról, míg a fejlett országok költségvetéseiben

nem lehet előterjeszteni olyan költségvetési tervezetet, ahol nincsen részletes indokolás az 1 Md feletti forrásokról.

Az információpolitika és információjog eseménye, hogy a következetlenségek immár hamar napvilágra kerülnek: miközben a népszámlálás kapcsán állandóan szóba kerül, hogy nem szükséges a vallási hovatartozásra válaszolni, most éppen az egyházak nyilvántartásának szigorítása van napirenden, fontosnak tekintve a támogatást (a taglétszámok utáni elbírálást).¹⁷ Nem is beszélve más törvényekkel, mint a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvénnyel való összehangolást, az információs kerettörvény hiánya mind nyilvánvalóbb. Információpolitikai esemény a hírközlésből, ahol a készülő törvénytervezet késést jelez, meghaladott állapotokat szentesít majd az információgazdaságban, az információpolitikában, a nemzetközi trendeket illetően, de mindez a liberalizálás nevében, a Matáv monopóliumának felszámolása érdekében történik.¹⁸ A gond az, hogy a Matáv állítólagos monopóliumát nem használták fel az elmúlt tíz évben az országos információs infrastruktúra program maradéktalan végrehajtására (magyar forrásokból magyar munkahelyeket támogatva). A Matáv monopóliumát vígan megtörték a magyar piacon lévő külföldiek, ráadásul mindez állandó áremelkedés mentén haladt, és most is áremelési várakozások vannak az általános költségcsökkentés helyett?!

Az információs rendszerek születésével kapcsolatos esemény, hogy az ipari parkok fejlesztéséhez segédkező „független” társadalmi szervezet, a Magyar Tudományos-technológiai és Ipari Parkok Szövetsége (Mattip, elnök Emőd Judit) olyan információs központot szervez, amely eligazítást ad az érdekelteknek a legfontosabb információforrások és konzultációs lehetőségek formájában. Az ipari parkokhoz mint koncentrált fejlesztő és termelő központokhoz forrástájékoztató információközpontok tartoznak (pontosabban utóbbiakkal indulnak).¹⁹

Az országos információközponti szerep szempontjából fontos esemény a tőzsdei almanach kilencedik alkalommal megjelenése (most ingyenesen az internetes változat is elkészült). A három kötetben közel ezer pénzügyi szervezet, jogszabályok, pénzügyi, tőzsdei ismeretek téra szerepel, angolul is.²⁰ Vonatkozó esemény a regionális információs rendszerekkel kapcsolatban, hogy területi információs, konjunktúra- és piacelemzési rendszer adaptálása folyik a nemrég megalakult Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség révén, amit támogat a Phare CBC program is.²¹ A program keretében felméréseket végeznek a háztartások és a vállalkozások helyzetéről, azzal a régió gazdasági potenciálját térképezik fel.

A magyar nemzeti és kormányzati információpolitika soros botránya, hogy az ÁSZ költségvetési és zárszámadási törvényjavaslatai (sokadszorra) a nagy nyilvántartó rendszerek korszerűtlenségeit ostorozzák, ill. a „költségvetési szervek adatnyilvántartási és információs

rendszereinek” korszerűsítését követelik.²² Szinte minden intézmény nyilvántartásait elmarasztalják, a nemzetközi számviteli adminisztráció újításainak be nem vezetése miatt.

A magyar állam makrokommunikációs válságának újabb (s egyre képtelenebb) példája a legfrissebb Pápai Évkönyv megjelenése, amelyben Mo. kisebb területű és népességszáma is alacsonyabb a valóságosnál, mert - állítólag - a magyar egyházmegyék megbízhatatlan információkat juttattak el Rómába.²³ A vallásossági arányok meghatározása ugyancsak valótlanságot tartalmaz, a KSH állásfoglalása igazságot tehetne.

A Hírközlési Főfelügyelet (Hif) változó szerepe jelenik meg abban a konjunktúrában, amit az információs társadalom programokban való kiterjedtebb felügyeleti, szabályozási (hatósági) tevékenysége jelent.²⁴ A világos állami és kormányzati információpolitika híján nem tudni, persze, hogy milyen irányba és minként változik meg az intézmény státusza. A hírközlési tézisek megszületése nagy esemény, jó lenne a szakmai és a társadalmi revíziót elvégezni, mielőtt a törvényhozás elé kerülnek.

Az információpolitikai események sorában kiemelkedő az agrárinformációs rendszer körüljárása az információs rendszerfejlesztési alapelvek szellemében. Az EU informatikai struktúra, a statisztikai információrendszerek harmonizációja, a piaci információs rendszer: agrárstatisztika (gazdasági tipológiai, termelési mutatók, monetáris statisztika): a tesztüzemi rendszer, az integrált adminisztrációs és ellenőrző rendszer.²⁵

Az európai politika aktuális eseménye a mindennemű kommunikáció lehallgatása a biztonság fokozottabb szemmel tartása miatt.²⁶ E téren az európai jog nagyon távol van a mo-i gyakorlattól, ugyanis a tagállamok jogi és adminisztratív szabályozása lehetővé teszi a minősített (szigorúan körülírt) folyamatos és állandó, automatikus lehallgatást, amit most kiterjeszteni kívánnak a teljes közösségre. A határokon átnyúló lehallgatás intézményeinek listája is áttörés az információjog és biztonság területén. Ezzel szemben a magyar információjog féllálmiságának újabb bizonyítéka a „vodafone”-ügy, amikor előrelátó vállalkozók kisajátítanak olyan kompetenciákat, amelyeket nem védenek állami és más közületi szabályok. Az apropó, hogy a domain-nevet időben lekötő személy később azt borsos áron hajlandó átadni a címhez tartozó kompetenciákat birtokló szervezetnek.²⁷ Ez a nemzetközi gyakorlatban is létező, féllégális üzleti forma amorális vonzatokkal fokozza a zavart ott, ahol egyébként a közérdeket (az információ közjó jellegét) nem védi szinte semmi.

Az állami és kormányzati információpolitika eseménye, hogy végre elkészült az az információs csúciszerv, amely a dátumváltási problémákat hivatott áthidalni: a Mojzes-féle csoport kiköltözött a MeH-ből és a Hegedűs Gy. utcában kapott helyen új infrastruktúrát épít ki (ez a harmadik kormányciklusban a magyar kormányok első ilyen lépése, s mint ilyen példaértékű lehet). A koordinációs központ (ami már mást jelent, s a kormány működéséből, az operatív munkából legjobban hiányzó rész) végső helye a tervek szerint a HM Dózsa

György úti létesítményében lesz. Az új Kormányzati Információs Központ Borókai G. és Mojzes I. vezetése alatt működik majd.²⁸

Információpolitika esemény a TÉT-attasék soros konferenciája, amely sokadszor veti fel, hogy a tudományos információgyűjtés mo-i intézményrendszere mennyire elavult (sőt, visszafejlődőben van, amennyiben a KÜM sikerként adja elő, hogy 11 állomásra tét-attasék címén diplomatákat küldtek?!).²⁹ A kóros forráshiány itt is akadályozza, hogy a legfontosabb régiókba (USA, Kína, Kanada, Délkelet-Ázsia) újabb attasékat küldjünk, de inkább a tudományos és műszaki információk felismerésében és gyűjtésében jártas szakembereket, semmint diplomatákat.

A kormányzati információpolitika három nagy eseménye az idén a KSH-GM külgazdasági bázisadatbázis rekonstrukciója, a kormányzati információs koordinációs központ létrehozása, ill. a MeH keretein belül szerveződő pályázati információs rendszer telepítése (kormányzati pénzeszközökre kiírt pályázatok nyilvántartására, nyilvántartás, kezelés, ellenőrzés). Tíz év telt el, amíg a soros kormány részánta magát (egyébként az OECD-tagsággal járó, 54 minősített államigazgatási információs rendszerből néhány) megvalósítására.³⁰

Az ingatlannyilvántartás a magyar társadalom, a gazdasági és politikai rendszer információtudományos minősítője. A rendszerváltozásból következő hatalmas elmaradások, az EU-csatlakozási kényszer, a millenniumi revíziós kényszer együttesen akkora információauditálási, -szervezési, elektronizálási munkálatokat jelentenek, hogy egy új nagynyilvántartás készítése kisebb munka lett volna: 1999-ben 1 millió elintézetlen ügy torlódik, ami 4 millió állampolgárt érint.³¹

A közszolgálat kapcsán az apropó a környezettudatosság növelésének szükségessége, ugyanakkor a környezetvédelem politikai fontosságának hangsúlyozásával egyidőben az elektronikus médiából eltűnnek a zöld műsorok.³² A pénz hiánya önmagában nem indokolja, hogy a környezettudatos információ kiszorul a közszolgálati feladatokat ellátók kínálatából. A kancelláriaminiszter az országgyűlés alkotmányjogi bizottsága előtt a kormányzati kommunikáció (tájékoztatás) javításáról, a médiarendszer egyensúlyának kívánatosságáról szól, de egy szemléletváltási probléma közepén, amennyiben az aktív beavatkozás helyett a passzív, a tájékoztatási intézményrendszer és a szerepformákat revízió alá vevő fordulat elébe menően. A kancellárián belül egy országkép alakító főosztály jött létre Tóth István Zoltán vezetésével. A neves társadalomlélektani szakember (Lányi Gusztáv) a politikai arculat megmutatásáról nyilatkozik, és a mind kínosabb makro-mikrokommunikációs ügytelenségeket, a PR-manírokat bírálja.³³

Az ezer sebből vérző magyar információjog aktuális eseménye a számítógépes (a fehér és drótgalléros) bűnözés értékelése, az ügyészési adatok alapján a Montana

információbiztonsági cég kivitelezésében.³⁴ A létező jogrendszer alapján is sok mindent minősíthetnének, de a szoftverlopás 1993-óta, a számítógépes csalás 1994-óta, a mobiltelefonos visszelés 1996-óta minősített: ehhez képest az 1994-es 1-ről az 1998-as 368 esetre nőtt a minősített bűncselekmények száma, értékük 219 M HUF nagyságrendű volt.

Az agrárium súlyos válságának felszámolására törekedve a tárca és a magyar agrárinformatikai szövetség (MASZ, vezetője Udovecz Gábor) vitafóruma megállapította, hogy a magyar mezőgazdasági információs rendszerek, új adatbázisok építése utolsó órájában van, a következő 3 évben 20 év lemaradásait kell behozni. Hosszú listán sorolták az aktorok, termelési eredmények, termelvények, kvóták stb. adattárait, amelyeket géppel kezelhető és on-line információforrásokként kell üzemeltetni, ill. a kapcsolódó támogatásokat nyomon követni. A külkeradatbázisok összekapcsolása máris milliárdos hasznot hozott, amennyiben a tárca nem segíti az importanyagokat tartalmazó termékek exportját?³⁵

Fontos döntés érlelődik, amikor az államigazgatási információs rendszerek egyik legfontosabbikát alakítják át, azaz a Tákiszokat a BM-től elveszik és a PM-hez csatolják. A PM-től származó előterjesztés számos racionális érvet tartalmaz (döntően a kincstári információs infrastruktúra), viszont a BM-profilok átvételét nem igazolja (a személyi adat- és lakcímnyilvántartás). Kormányzati információpolitikáról ilyen kevés idő és előkészítés mellett döntést hozni, még a magyar gyakorlatban is példátlan.³⁶

Az információpolitikai események között kiemelkedő, hogy az ÁPV jelzi elkészült vagyonleltárát, s az új vagyon-nyilvántartási rendszer elkészültével 20 céget és 100 ingatlant találtak (!), amelyeket korábban nem regisztráltak(!).³⁷ Az „állam vállalkozási vagyonának egységes nyilvántartási rendszere” a cégek és vagyonelemek összesítése révén most jutott abba a helyzetbe, hogy képet alkothat a nyolc esztendőös privatizációs folyamatról.

Az információbiztonság tárgya a NATO-tagság és a közelgő EU-csatlakozás apropójából, amennyiben létrehozták a katasztrófavédelmi főigazgatóságot, ami elsősorban a közbiztonsági információs rendszerek koordinációs központját jelenti. Másfelől a BM védelmi és koordinációs hivatalán belüli elhelyezésével a PVOP és a TOP parancsnokság központosításával létrejött döntéshozatali csomópont már lehetővé teszi a kormánynak a gyors döntést és beavatkozást (forrásmobilizálást stb.). A jelenlegi belvíz és árvízhelyzet felveti a regionális statisztikai bázisok korrekciójának és a biztonságpolitikai döntésekben fokozott felhasználásának kérdését.³⁸

Az információs társadalom programokról a Harmadik Évezred Alapítvány-műhely, ill. az MSZP háttérintézményei után, az SZDSZ előterjesztést adott közre egy kistéleplési internetfejlesztési program meghirdetésével, kistérségi informatikai központok szervezésével, távoktatás beindításával: a szabad demokrata vezetésű önkormányzatok informatikai ismeretterjesztő programokat indítanak.³⁹

Az információpolitika szomorú eseménye, a tájékoztatás kritikai szerepének teljes hiányát mutatja, hogy amikor az információszabadság (mint esélyegyenlőség) van a napirenden, a telefonelőfizetői alaplaj 47%-os felemelése a példátlan szociális érzéketlenséget, a kormányzati méltányosság és kompenzáció teljes hiányát mutatja, ami a telefontulajdonosok harmadát sújtja. Miközben mindez ellentétes a monopólium megtörésével, az országos információs infrastruktúrafejlesztési program kiszélesítését akadályozza, s az már csak hab a tortán, hogy az áremelést a nagy változások előtt kierőszakoló Matáv elnöke lett az év menedzsere?!⁴⁰ A magyar átalakulás rendszermodelljében a gyakorlat állatorvosi lova a telefónia, aminek kapcsán a felzárkózás, liberalizáció, demonopolizáció a legtöbbet hangoztatott célok. A Matáv a mostani emeléssel az eddig 6 euró körüli előfizetési díját 9 euróra tornázza fel (ami alig marad el a 13 euró körüli EU-átlagtól, miközben a magyar átlagjövedelem nem éri el a 40%-ot, vagyis a 6 eurós díj volt a méltányos). A megállíthatatlan piacvesztés a Matávot (tulajdonosait) racionális lépésekre készítette, de ez a magyar piacon erkölcsstelen, hosszabb távon indokolatlan, kormányzati (gazdaságpolitikai) megfontolásokat nélkülöző lépésnek bizonyult, a magyar információs társadalom programokkal teljességgel ellentétes döntés volt.

Aktuális információpolitikai esemény a információforrások és rendszerek hiánya. A közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információközpontok működésében (vagy hiányának felszámolásában) pedig példaértékű a rákbetegek mo-i adatbázisának hiányának felvetése: vagy az OFE akciója 9 bank személyi kölcsöneit vizsgáló felmérése, aminek következményeként összehasonlító adatbázist épít a banki termékekről és szolgáltatásokról.⁴¹

Információpolitikai esemény, hogy a BM bemutatta a már működésébe vett „robotzsaru 2000” nevű számítógépes bűnügyi nyilvántartási és kommunikációs rendszert. A fejlesztés egy év alatt kerül olyan fejlettségi fokra, hogy az ország bármely pontjáról bekapcsolódhatnak a teljes nyilvántartásba. Ez az első országos államigazgatási (rendvédelmi) információrendszer, amely kielégíti az adatvédelmi törvény igényeit is, amellelt a fotó, újjlenyomat és DNS-lenyomattal bővíthető adatállomány és a tetra mobil infrastruktúra működése lassan új korlátok közé tereli a rendvédelmet és a közbiztonságot.⁴² Az információjog eseményeként az adatvédelmi biztos hivatala az internet és a közérdekű adatok közzétételének kérdésében foglal állást, jelezve, hogy személyes adatok védelméről, ill. a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény jövőbeni módosításakor erre ki kell térni. A közérdekű, közhasznú és közbiztonsági adatok közzétételének minkéntjéről világos elképzelések és könyvtárnyi tapasztalatok vannak, tehát az eddigi rendezetlenség szándékos, a politikai, gazdasági és társadalmi aktorok sajátos (egyedi) érdekei szellemében van így.⁴³

A információforrásokkal kapcsolatban vetődik fel, hogy a MeH integrációs kérdésekkel foglalkozó részlegei és műhelyeinek tevékenységét igazoló dokumentáció az országgyűlési

könyvtárban elérhető, ill. az „európai tükör” című fíratban jelenik meg (három új rovatában a KÜM számol be a csatlakozás állásáról, a KSH az EU-érettségünk állásáról, az OKH a kutatómunkáról). A MeH integrációs főosztálya kezdi gyakorolni a bevezető és követő tájékoztatás, ill. a társadalmi tükör szerepeket.⁴⁴

Információpolitikai esemény, hogy bár a magyar információpiac semmiféle szabályozást, piacvédelmet nem élvez, olyan jelentős események jellemzik, minthogy az amerikai Global Market Insite (GMI Inc.) megvásárolva a piackutató Heureka Reserach Kft-t (üvig: Vág András) internetes közvélemény-kutató tevékenységet indított Mo-on (ill. a nagyobb régióban). Az internetes közvélemény-kutatás on-line kérdőívek alapján néhány órán belül lebonyolítható, költsége a felénél kevesebb, mint a hagyományos megoldásoké.⁴⁵

Az információjog alakulásával kapcsolatos eseményben az origo-név használata jelzi az információjogi anomáliákat (amelyek a domain-nevek körüli új fejlemények kapcsán robbanásszerűen terjednek majd), az információpiac és -gazdaság állam nélküli fejlődését. Az apropó, hogy a Matáv használja az „origo” nevet azonos című internetes információszolgáltatásában, de az már évekkel korábban a Dunaholding Informatikai Stúdió Kft foglalta le ingatlannyilvántartó rendszere számára. Ez a minősített és tudatos jogkerülő magatartás a Matáv részéről jelentkezik, amennyiben álnaív módon úgy érvel, hogy a MatávNet és a DIS más területen működik és különböző védjegyszályban folyamodtak bejegyzésért: információ- és tájékoztatáspolitikai szempontból a jogsértés tény, nem lehet ugyanazon a néven tájékoztatási tevékenységet folytatni. Hasonlóan információjogi esemény az internetes magazin normasértő műsora.⁴⁶

Közeleg a magyar információjog inkonzisztenciáinak újabb minősítési eseménye, amikor március 1-től az internetes domainliberalizáció (korábban és máig hangoztatott elvei) ütközni fognak a magyar információjog egyes területeinek (elsősorban a védjegyek oltalmával kapcsolatos) előírásaival. A Magyar Szabadalmi Hivatal - helyesen - máris figyelmeztet, hogy a regisztrációs elveket elkészítő Internetszolgáltatók Tanácsa a legszélesebben értelmezett információjogot (és az állami információjogi, adminisztrációs, információpolitikai kompetenciákat) mellőzve készítette előzetes felhívását, ami feltételezi, hogy az erős érdekérvényesítő azonnal fellép a név vagy védjegy kisajátítása ellen, a többiek pedig nem számítanak?!⁴⁷

Az államháztartás makrokommunikációs témája a hamarosan a kormány elé kerülő PM-előterjesztés, amely a központi költségvetési intézményrendszer, a vonatkozó profilok és a ténylegesen folytatott tevékenységek közötti diszharmóniák és diszfunkciók felszámolásával foglalkozik, amennyiben a 15.300 szervezeti egység (amelyek mindegyike önálló költségvetéssel és adminisztrációs apparátussal működik) működését a kincstári reform alapján racionalizálnák. Az első és a második Thatcher-kormány által lebonyolított

reform (az Antall-kormány idején szóba került) átvétele most újból felvetődik, s ezzel kapcsolatban az állam információs modelljét és makrokommunikációs szerkezetét is érintő változások lesznek, amikor az új állami pénzügyi és nyilvántartási rendszer átalakul. Az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Rt.-vé alakul, a Magyar Államkincstár (MÁK) és a Területi Államháztartási Információs Központok (TÁKISZ-ok) helyén, a megyei egészségpénztárak és az APEH Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézetének (Sztadi) egyes feladatkörei összevonásával megalakul az Állampénztár Rt (ÁP Rt.) és az Államháztartási Hivatal (ÁhH). Az ÁP Rt. a közszféra hivatalainak finanszírozását és pénzkezelését, az ÁhH pedig a központi költségvetés végrehajtója, vezeti az intézményrendszer számláit és nyilvántartásait.⁴⁸

Az információs rendszerek eseménye, a közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információs rendszerekkel kapcsolatos gondok apropója a fővárosi környezetterhelési mérések hitelességének bel- és külföldi megkérdőjelezése. A főváros időről időre Európa egyik legszennyezettebb városává lép elő a légszennyezettséget tekintve, és bár nincs szmogriadó-helyzet, a terhelés átlagos szintje nagyon magas. Az OMSZ és az ÁNTSZ méréseinek hitelesítését és a vonatkozó tájékoztatási kötelezettségeket mielőbb revízió alá kell venni.⁴⁹ Az infrastruktúra tárgyában, a közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információrendszerek mindennapos szereplése mentén esemény az ország katasztrófatérképének megjelenése, mint az EU-közeledés miatti környezetbiztonsági mérési, minősítési, tájékoztatási követelményrendszer). Ahogy a NATO-csatlakozásunk (a balkáni háború) azonnal minősítette (leértékelt) információbiztonság-rendszerünket, úgy a veszélyeztettségi térképek, besorolások, mérő- és minősítőhelyek működtetése is azonnali revíziót követelnek: ezért kell a kormányzati információpolitikai direktívákat elkészíteni.⁵⁰

Az információpolitikában a minden napra jutó információjogi botrányok aktuális darabja, hogy a Citibank állásfoglalásban utasítja el az adatvédelmi ombudsman minősítését, amennyiben továbbra is megköveteli az adós- és hitelinformációs banki regisztrálásban a táj-számot, az adóazonosítót, ill. a személyes dokumentáció lefotózását.⁵¹ Az ÁPTF állásfoglalása tovább színezi azt az információjogi és -adminisztrációs abszurdot, ami a magyar gyakorlatot jellemzi. Fel sem merül, hogy a Majtényi-féle és Citibank-féle állásfoglalás is jogos és hiteles, s közöttük az információs kerettörvény, ill. a konzisztens (információ)jogértelmezés tehetne igazságot. Az információ közjó jellegét, az írott és íratlan információtörvény több kánonját is sértő gyakorlat a félállami magyar információjog, az állami közületi érdekek megjelenítését elmulasztó kormányzati magatartás, összességében az információs társadalom filozófiák által elképzelt közérdek megsértése a domainnév-regisztrálás kapcsán. Az ISZT álláspontja még nagyjából elfogadható, de hogy az „állam” ne szerezzon érvényt a korábbi információjognak, mint a bejegyzett cégnév, terméknév,

szolgáltatásnév stb. védelme?!⁵²

Információpolitikai esemény az informatikai kormánybiztos kinevezése, feladatkörének kijelölése. A vonatkozó forrásszervezés alkalmat ad a kormányzati információpolitika újragondolására (számos alapvető kérdésben kellene döntést hozni: hírközlési tv., távközlési monopólium, ITá-programok, a tájékoztatási intézményrendszer új alapokra helyezése stb.). A GM, KHVM, PM és MeH szervezeteiben szétagolt információpolitikai profilok és kompetenciák koordinálását egy helyen meg kell teremteni helyes felismerés (ez másutt az információs miniszter feladata), de hiányzik a jogi, adminisztratív (és technológiapolitikai) háttér. Az informatikai minisztérium felállításával foglalkozni - hacsak ötletként is - szemléletbeli elmaradottságot (és komolytalanságot) feltételez, minthogy nem tartotta fontosnak az Orbán-kormány hivatalba lépésekor az 1990-óta vajúdo kommunikációs és technológiapolitikai minisztérium (mint a modernizáció és az új, információtudatos iparpolitika legfőbb fórumának) felállítását.⁵³

Az információjog eseményeként a cégtörvény módosulása jelentős fejlemény, a szervezet-, tulajdon- és pénzforgalom-regisztrálás, a gazdasági viselkedés megtisztítása terén (főként, ha a társasági törvényen is átvezetik a szigorítást), a cégbírószági regiszterből való törlési eljárás ugyanis a szervezett és a nem törvénytulso vagyoneeltüntetés alapja volt (sokak szerint megfontoltan). Az információjogot tekintve ez az első rendelkezés a rendszerváltozás 1987-1989 között kidolgozott kiskapuinak bezárására: s ezt így is kellene kommunikálni. Ugyanis az eddigi gyakorlatban a cég és a tartozása, a tagjai és vezetői „eltűntek”, azzal megteremtették a „sommás törlés” lehetőségét, s a vagyonnak nyoma veszett, az eltüntetők pedig egy idő után megkerültek.⁵⁴

A kormányzati információpolitika eseménye, hogy az elmúlt tíz évben az első komplex állami-kormányzati központi információrendszer (első lépcsője) készült el az Országos Vízügyi Főigazgatóságon. A KHVM, a fővárosi vízügyi szervezetek és a 12 vízügyi igazgatóság, a vízgazdálkodási feladatokat ellátó mintegy kétezer objektumot összekötő hálózat három ütemben épül fel, végül az első korszerű, országos információközponti, koordinációs szerepet ellátó centrumként szolgálja a mindenkori kormányt.⁵⁵

Az információkezelés és -gazdálkodás apropója az internetes sajtófigyelési műveletek piaci méretűvé válása: a web-radar az online sajtófigyelés professzionalizálódásának jele: a technika/technológia kikristályosodása (ill. szétválása). Az elektronikus sajtó elektronikus figyelése a nyomtatott sajtó figyelése mellett (esetenként módszereivel), kulcsszavak szerint folyik: a figyelési tartományban online újságok, portál site-ok, hírlevelek, fórumok és chat-ek. A közgazdasági ráció szerint az információforrások (reklámhelyek, címtárak stb.) igénybevételenek gyakoriságát, arányait mérni csak így lehet. Az információfigyelés (intelligence) technológiájában a ráció az, hogy a keresőgépek (botok) és robotprogramok

folyamatosan és megszakítás nélkül járják az internetet a kulcsszavak, ill. a hozzájuk tartozó hivatkozások alapján, majd adatbázisokat töltenek.⁵⁶

Az információpolitika eseménye a népszerűregisztráció tárgyalása sajátos környezetben, amennyiben a liberális információjog képviselői olyan kérdéseket tárgyalnak, amelyeket a szakmakonzervatív szakértők már 1990-ben felvetettek, s hogy azóta sem sikerült érvényt szerezni a megoldásnak, éppen a liberális (az intellektuális információszabadság-eszmény nevében fellépő) szakértőknek köszönhető. Az apropó a „beszélő”-kerekasztal a „cigányság nyilvántartása” kapcsán, amikor a „hivatalos statisztikai” regisztrálás hiányát vetik fel mint a cigányság szociális helyzetében teendő központi (állami, kormányzati) intézkedések akadályát (!). Az egyik szakértő szerint azért nincs intézményes szintű adatgyűjtés a cigánygyerekekről, mert „az állam..., az oktatási tárca és a KSH érdektelen maradt”?⁵⁷

2. Az állami és kormányzati tájékoztatáspolitikai eseményei

A tájékoztatás válságát mutató esemény a ciánszennyezés katasztrófa észlelése, megfigyelése, feldolgozása és kommunikációja, ami a magyar állam információs modelljének és makrokommunikációs szerkezetének minden válságszimpptomáját a felszínre hozta (az is jellemző, hogy a mai napig nem került sor a vele kapcsolatos tanulságok levonására). A nemzetközi információ- és tájékoztatástudományban a magyarokkal kapcsolatos adoma, hogy nem tudják mit, mikor, hogyan lehet/kell elmondani, ill. miről, mikor és hogyan lehet beszélni (vagy hallgatni). Ahogy a Vituki benyújtotta a víztudományos/hidrológiai eljárás modellezését a KHVM-hez és KÖM-höz, úgy kellett volna a vízminősítés közérdekű, közhasznú és közbiztonsági (jelző és riasztó) információrendszerére vonatkozó eljárást, ill. a politikai, gazdasági, társadalmi kommunikációt is modellezni.⁵⁸

A politikai tájékoztatás eseménye a Századvég-műhely újabb próbálkozása (a Politikai Barométer eljelentéktelenedése után) a „közpolitika” című folyóirat nyilvánossá tételének kísérletével. A politikai intézményrendszer működését figyelő műhely és fórum kiadványa négy számgig ingyenes (azután az éves előfizetés 2.520 HUF).⁵⁹

Az önértékelés és magyarságképről készült Gallup (jan.15-19. közötti) felmérés szerint a lakosság háromnegyede szerint jobb magyarnak lenni, mint bármi másnak.⁶⁰ A válaszok másodelemzése után ezt a pozitív elmozdulást újabb felmérések megerősítő kommunikációjával lehetne orientálni, aminek logikai vezetője, hogy a sikermutató, ill. a társadalmi igazságosság mutatója pozitívabb az előző felmérésnél: ill. a más nemzetekkel kapcsolatos szimpátiasorrend a cseh, ír, japán, finn, osztrák minta szerint alakul. Az országgép-formálás másik eseménye a magyar irodalom fordítását segítő iroda megalakulása (a Frankfurt'99 Kht Hungarofest néven átalakul), ami újfent figyelmeztet a koordinációs

szerep működtetésére a MeH keretein belül.

A „hiteles tájékoztatás” és „médiaegyensúly” minősítése a munkanélküliségi mutatók közreadása kapcsán: a hivatalos statisztika (KSH) a nemzetközi szabvány szerint (ILO) regisztrál, az OMKMK mint kutatóintézet szociológiai tartalmakkal minősíthető mérési módszertana a gazdasági tervezés és a társadalmi igazságosságát erősítését szolgálhatná (ha nem használnák a politikai indíttatású kontratájékoztatásra).⁶¹ A kétféle módszertannal nincs semmi baj, a tájékoztatás működtetésében vannak a gondok. A kormányzati tájékoztatási érzéketlenség mintaesete, hogy május 1-jével szűnik meg a munkanélkülinek járó jövedelempótló támogatás. Tájékoztatási eseményként hivatkozunk, hogy az egymásnak ellentmondó számítások és adatok (a KSH és a OMK közleményei) között végre valami konkrét jelent meg, a OMK végre előállt azokkal a számításokkal, amelyek megpróbálják tisztázni a mo-i foglalkoztatási helyzet képtelenségeit. Eszerint a magyar inaktivitás mértéke 1998-ban 42%-os: a 15-74 éves korcsoportokra kiterjedő összesítés szerint viszont 101%-os (ez az arány 1999 második negyedére javult, csak 95,5%!). Nemzetközi viszonylatban igen magas a korcsoportokon belül az inaktivitás, a fiataloknál a nem tanuló és nem is dolgozó tömeg 350 ezres, a kedvezményes nyugdíjasok tömege 400 ezres: szigorúan véve, az intézet szerint az indokolatlanul hiányzók tömege ma 680.000 fő!⁶²

A valóságos gazdasági folyamatok mércéje a kiskereskedelem alakulásáról készült GfK-felmérés, egyben a lakossági fogyasztás növekedésének cáfolata. A hivatalos statisztikai adatokat elutasítással kezelik a legtöbbet hivatkozott kutatók, de a kommentárok aszerint alakulnak, hogy milyen gazdaságpolitológiai előfeltevésekből indulnak ki (ill. milyen eredmél számolnak). A „magyar kereskedelem 2000 után” konferencia megállapította, hogy a forgalom csökkent, ill. a szupermarketek és a kis boltok forgalma csökken, miközben a nagy diszkontoké nő.⁶³

Hasonlóképpen a KSH tájékoztatási kompetenciáit érintő (és a szakmakonzervatív szervezet gazdálkodási lomhaságát mutató) esemény, hogy a jegybank rohamtempóban korszerűsíti elszámolási rendszerét,⁶⁴ aminek soros lépése a VIBER (valós idejű bruttó elszámolási rendszer), a bankközi fizetési és elszámolási rendszer korszerűsítésével (ezt korábban az MNB saját számlavezetési rendszerében bonyolította le). A VIBER tagjainak köre azonos a Giro Elszámolásforgalmi Rt. üzemeltette bankközi kliringrendszer ügyfeivel: ezzel a jegybank (saját beruházásként) magához ragadja a pénzügyi információs rendszer adminisztrációs és regisztrációs korszerűsítésében a kezdeményezést (a VIBER a fejlett országokban működik, de nem a jegybankok kompetenciája). A bankok ügyfelei a következő évtől kezdve maguk is kénytelenek igénybe venni.

A tájékoztatáspolitikai eseménye, hogy a MeH (vagy kancellária?!) keretein belül felállt egy régi-új szervezetet,⁶⁵ amelyet Borókai vezet, Schillinger Erzsébet lett a

kabinetfőnök (a MeH kommunikációs és sajtóiroda volt vezetője), alája tartozik a médiafigyelők és elemzők csoportja, a miniszterelnök, a kancelláriaminiszter és a szóvivő megnyilatkozásainak előkészítése. A sajtóval való kapcsolattartást végző új részleg az információs főosztály (vezetője Navracsics Tibor). Az eddig is létezett MeH kommunikációs központ (vezetője Ferencz I. Szabolcs) lett az országimázs ápolásáért felelős új csoport.

A tájékoztatás eseménye, hogy a GM a jövőben havi jelentést készít és tesz közzé a gazdaság helyzetéről (ami a német példában a kancellária információs és tájékoztatási hivatalának a feladata), eleget téve annak a felismerésnek, hogy a kormánynak kötelessége (a bevezető tájékoztatási szerep gyakorlása szellemében) rendszeresen bemutatni a gazdaság helyzetét.⁶⁶ Tíz esztendősen késésről van szó, ami az országos információrendszert és az információközponti (központi adatbanki) szerepet működtető KSH, a központi koordinációt és a kormányzati bevezető tájékoztatást működtető kancellária (információs és tájékoztatási koordinációs irodája révén), valamint a gazdasági tervezési és gazdaságirányítási szerepekhez tartozó információgyűjtési és tájékoztatási kompetenciákat birtokló GM működését most összhangba hozza az igényekkel. Egyébként az államigazgatásban, a tárcák közül a GM tájékoztatási rendszere a legnyitottabb és a legműködőképesebb. Az apropó, az IKIR rendszer működése a <http://www.gm.hu> címen napi átlagban 2.247 megkereséssel hitelesített: a tárca belső adatbázistára és hálózata a GéMesKut az ipari kereskedelmi navigátor az általános tájékozódás, a WORM a belső adatbázis és a döntéselőkészítési anyagok kezelésével áll rendelkezésre: 1991-től működik a külkeradattár.⁶⁷

A fiskális politikáról készült áttekintés a mérési mutatókat és az interpretációkat is elmarasztaló elemzésben a hiány és a fiskális politika magyarázatát irrelevánsnak tartja.⁶⁸ Így kiderül, hogy az adósságszolgálat és az MNB (ön)fenntartó tranzakciói nélkül szufficitesebb a költségvetés: a fiskális szigor működik: a fogyasztási adóknál van elmaradás: a beruházások csökkentek. Mind nagyobb a távolság a (hitelességre törekvő) gazdasági tájékoztatás és a gazdaságpolitológiai célú orientálás között.

A gazdasági mérés és tájékoztatás soros eseménye a jegybank újabb „inflációs jelentése” is. A második negyed adatai alapján: 4%-os GDP-vel számol, a belföldi kereslet 5,2% és a külföldi kereslet 6,8%-os dinamikája mellett: a beruházások aránya drasztikusan visszaesett (az előző évi 20-ról 6,8%-ra): a lakossági reáljövedelem-növekedés aránya visszaesett 3%-ra. A jegybanki tájékoztatáspolitikai fogalomhasználata a „jelentés az infláció alakulásáról” című soros közzétételben gazdaságpolitológiai érvrendszerben mozog, amikor a kormány gazdaságpolitikáját a legprecízebben és kizárólagos (vagy egyedüli) tájékoztatással bírálja (pl. cáfolva a kormányfő és pénzügyminiszter vonatkozó állításait).⁶⁹ Egyébként a megkérdozett makroelemzők a második negyedben 3,6-3,7%-os GDP-vel számolnak: a

kerekített (átlagolt) számok nagyjából megegyeznek a már hivatkozott számításokkal, viszont feltűnő, hogy szinte minden számhoz hozzáfűzik a szakértők, hogy a KSH vonatkozó számait, így vagy úgy, korrigálni kell!⁷⁰

A második negyedévi GDP (3,8%) közzététele ismét gazdaságpolitológiai eseménnyé vált, amennyiben a baloldali elköteleződésű szakértők (PMZ, Hegedűs M., Varga Cs.) kétségbe vonják a számítás (közvetlenül és közvetve a KSH) hitelességét.⁷¹ A független szakértők viszont rámutatnak, hogy a KSH és az MNB (korábban közzétett) becslései között nincs érdemi különbség, leszámítva a közösségi fogyasztás megítélését (3,6% eltérés): várakozásaik egybe esnek (ill. kissé felfelé módosítanak) a KSH számaival. Külön érdekesség, hogy a mo-i érdekeltségű külföldiek elemzői várakozása ez évre 4%, míg pl. az erős szocialista elköteleződésű magyar GKI elemzőié 3,5-3,6%.

Tájékoztatáspolitikai esemény a régiószerveződés győri konferenciája, ahol a magyar és az osztrák gazdasági miniszter mellett a szlovák építési és közmunka miniszter jelent meg, mutatva ebben is az értelmezési különbségeket.⁷² Az adott térségben történelmi távlatú gazdasági régiószervezések léteznek, amelyek működését (újraszerveződését) az osztrák és a szlovák kormányok adminisztratív akadályozták. Magyar részről általánosságban beszélünk arról az egyedül álló tulajdonságunkról, hogy „magunkkal vagyunk határosak”, azaz a természetes régiók adottak, de nem tettünk semmit Brüsszelben, hogy a szervezések működését akadályozó román, szerb, ukrán, horvát, osztrák, szlovák akciókat minősítve tárgyalási előnyöket nyerjünk. A mai napig nem jelentek meg magyarul az EU „határokon átnyúló régiószervezési” direktíváinak legfontosabb tételei, mert akkor mindenki előtt világos lenne a „mi” és az „ők” álláspontok különbsége.

Az intézményrendszer átalakulásának következő lépcsője a PM előterjesztésében, amennyiben összevonják az ÁPTF-et, az ÁBIF-t és az ÁPF-et. Funkcionális ellentéteket is megfogalmaznak (pl. az ÁPF esetében), másfelől a szuperfelügyeletnek a jegybankéhoz hasonlatos függetlenséget követelnek.⁷³ Mindennek racionális magva, hogy a korábbi (posztoszocialista, felelősség nélküli) politikai testületi döntési mechanizmussal szemben a szakmai vétó állami szervezetei álljanak fel, ahogy az a fejlett kapitalista országokban szokás. Mindez szorosan összefügg az országos információrendszer működésében várható új fejleményekkel.

Egy tájékoztatáspolitikai esemény az új kormányzás címén, miszerint minden állami intézmény köteles éves információs jelentésben beszámolni tevékenységéről, a NEKH máris közzétette jelentését „Kisebbségek Mo-on 1999” címmel: politika, jogvédelem, tények, a hazai kisebbségi közösségeket és mintegy 500 velük kapcsolatos intézményt bemutató dokumentum.⁷⁴

Az agrármérleg a mélyrepülést jelzi a teljes mezőgazdasági cenzus előtt, a MOSZ

számai KSH bázison készülnek, mégsem kompatibilisak:

	1989	1990	1994	1998	1999
1. a termelés volumenindexe	100%			71,6%	68,0%
2. az iparcikkek árszintje	100%			625%	675%
3. a mezőgazdaságiaké	100%			395%	390%
4. agrárberuházások növekedés	100%			68,9%	48,8%
5. a foglalkoztatottak száma			327,6E	278,8E	250,0E

- az ágazatban dolgozók jövedelme a nemzetgazdasági átlag 70%.⁷⁵

A következő cenzus előtti tájékoztatás az első olyan KSH-bevezető tájékoztatás, amelyik kezd hasonlítani arra, amilyennek kell lennie: a millenniumi népszámlálás első ízben korrigálhatja az 1989 óta többszörösen elavult statisztikai információrendszert: a felmérés (a statisztikai adatszolgáltatás) szükségességének magyarázata elégségesnek tűnt. A próbaszámlálás igazolta, hogy a lakosság készséges a válaszadásban, a vonatkozó adatvédelmi aggályok nem társadalmi eredetűek.⁷⁶

A nagy nyilvántartó rendszerek egyik leginkább elavult típusa, az ingatlankataszter megújulásának eseménye volt a KSH ingatlanadattárának megjelenése, az utcákra bontott lakásárak megjelentetésével, s azzal 1997-től hitelesnek tekinthető bázistára van a magyar lakáspiacnak is.⁷⁷ Mindez persze azonnal leértékelte a különféle magánérdekeltségek adatbázisait és árgeneráló programjait, a számítógépes ingatlankatasztereket, ami azonnali ellentámadásra készíteti őket: ennek példája a Dunaholding Informatikai Stúdió által fejlesztett „inka”.

Az EU-val kapcsolatos legfontosabb információk szempontjából megtört a szigeti (és sokba kerülő) Európa-Ház privilégiuma, s a vásárvárosi Európa Központ jelentős részben ingyenes szolgáltatásokkal növeli a hozzáférés és elérést. Az Euro Info Service szolgáltatásai az Európa-szerver révén (www.euroinfo.hu) szinte teljes egészében lefedik az EU-val kapcsolatos információigényt.⁷⁸ Az EU-ról átfogó ismeretek az EU évkönyvében (1997-98), amelyben magyar szerzők írnak az EU-hasonlítás Mo-i helyzetéről (Osiris): az EU-országvélemények sorozat magyar darabjáról összehasonlító vezetői összefoglaló (Kopint, p.31). Az EU-normák szerinti akadémiai és hivatalos statisztikai együttműködés az Eustat: RandD in Statistics: academic and official statistics cooperation: különféle nemzetközi tapasztalatok és az EU-javaslatok (DOSIS).

Újabb tájékoztatási anomália, amikor az FVM - amelynek adatállományait szakértők teljesen megbízhatatlannak tekintik - a KSH utolsó állatszámoló felmérését nem tekinti hitelesnek. Kétségtelen az, hogy az OMMI 20 ezerrel több szarvasmarhát tart számon, mint a KSH reprezentatív felmérése. A gazdasági érdekeltségek a minősítőik adatait tekintik hitelesnek, ill. a „feketeállomány” arányaival magyarázzák a helyzetet: mindenestre az idej teljes körű felmérés igazságot szolgáltat majd.⁷⁹

A gazdasági mérés, tájékoztatás soros terepe az agrárium, az AKII 1998-as bázison

az 1996-1998 közötti fejleményeket értékel (ami már a harmadik ilyen felmérése) 80 szövetkezetnél. Folyik a tulajdonosi csoportok átrétegződése, az aktív tagok aránya 1992-1998 között 21,8-ról 15,0%-ra csökkent, vagyis 85%-ban kívülállók a tulajdonosok. A közösen művelt terület 96,6%-a a bérelt: a gazdaságok átlagos területe 1998-ban 2.100 hektár (a KSH szerint ez csak 945 ha): 1 szövetkezet átlag 662 bérbeadóval áll viszonyban. A becült földérték 60-120.000 HUF/ha között mozog: a „magyar mezőgazdaság helyzet” összefoglalóan a MOSZ 3. kongresszusi értékelése szerint.⁸⁰

Az ÁPF-informatika kapcsán felmerült újabb hajmeresztő rendetlenség, miszerint 1999-ben 70 ezer nyugdíjpénztár-tagot nem találtak, s több mint 2 milliárd forint keringett gazdátlanul a rendszerben(!). Az évvégi zárás előtt az ÁPF egyesített statisztikája szerint 2.026.283 pénztártagnak 48,1 Md HUF befolyt vagyona volt, ám a létszám- és tagdíj adatok állandó változása „túl nagy feladatot jelentett” az informatikai készségeknek.⁸¹ A központi nyilvántartások (kator) állapota és a fejlesztésre fordított összegek közötti diszharmonia egyre növekedik, ami az állami információpolitika mulasztása.

Tájékoztatói esemény, hogy az alig pár nappal ezelőtti várakozásokat cáfolva az MNB jelentése a decemberi fizetési mérleg drasztikus romlását jelzi, 387 M USD, ill. mindent összevéve 50 Md HUF nagyságrendű a hónap utolsó napjaiban történt profitrepatriálás nagyságrendje. A technikai és kulturális szolgáltatások (amelyekről alig tudni valamit, mint pl. a média jogdíjai és konzultációs díjak) típusú jövedelemkivonás értéke 1997-ben 430 M, 1998-ban 730 M, 1999-ben várhatóan 850 M USD nagyságrendű lett. Az export/import-szaldó aránya és összetétele is egy alapos revízióra vár?!⁸²

Az állam makrokommunikációs válságának újabb bizonyítéka az ivóvízpanik kitörése a Tiszán levonuló méreghullám nyomán. A központi kormányzati, az állami, a regionális és helyi tájékoztatás (a közérdekű és közbiztonsági információk közzététele) mikéntje nincs kidolgozva, pontosabban 10 éve késik, ezért a média úgy kezeli az ilyen jellegű eseményeket, ahogy a hírpercesek botrányait vagy bűneseteit.⁸³ Az állam információs modelljét és makrokommunikációs szerkezetét jellemző információpolitikai válság kisebb nagyobb intenzitással terjedőben van, az apropó, hogy leváltották a BM központi adatfeldolgozó, nyilvántartó és választási hivatal vezetőjét (Puskás Imrét, aki állítólag a lojalitásában ingatag Tóth Zoltánt követte), utódja Urbán György (aki korábban a BM frekvenciagazdálkodási főosztvez volt), s aki még kevésbé információs szakember. Új informatikai és távközlési helyettes államtitkárt neveztek ki Eiselt György személyében.⁸⁴

A globalizmus és regionalizmus mint konjunkturális tárgyak kapcsán a téma információforrásairól, a „Régió Magyarország” című, évi 14 alkalommal megjelenő folyóirat (alcíme „Európai Unió szaklap. A régiók gazdaság, kereskedelmi és idegenforgalmi kapcsolatainak magazinja.”: kiadó a Régió Mo. Kiadó, Bpest, főszerkesztő Tóth András): e-

mail címe: euroregio(kukac)elender.hu. Hasonló hírforrás a DARFT Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht hírlevele.⁸⁵

A geoökonómia aktuális témája, hogy a harmadik súlyos szennyezési hullám a nehézfémekkel terítéssel évtizedes károkat okoz a mezőgazdaságnak, turisztikának stb. A magyar állami és kormányzati tényezők kétségbeesett erőfeszítéseket tesznek az eseményekhez felzárkózásban, de kommunikációjában a tények nélküli érvelés (a legtöbbet hangoztatott érv, hogy nincs adat!), valamint a távlatos minősítés (normák, paraméterek, szabályok, dokumentumok, nemzetközi szervezetekhez folyamodások stb.) hiánya csökkenti az eredményességet. Ráadásul az eljelentéktelenítést segíti nálunk is a környezetgazdálkodás tudatosságának hiánya, az ökonómiai és ökológiai szemlélet hiánya a politikában, a gazdaságpolitika környezettudatosságának és -érzékenységének gyengesége. A kapcsolódó nemzetközi tájékoztatásban működik a dezinformációs szándék (londoni, brüsszeli kommentárok), vele együtt a magyar kommunikáció hiányosságaiából és késéséből következő időzített gátlás (bukaresti, canberrai magyarázatok).⁸⁶

A kormányzati információ- és tájékoztatáspolitikai eseménye, hogy a KHVM legújabb koncepciója szerint egy kézbe adnák a civil és a készenléti Tetra-szolgáltatást, s az AH 25%-os részesedést kapna a szóban forgó cégben a nemzetbiztonsági követelmények értelmében. A források nélkül gazdálkodó Orbán-kormány ott tart, ahol Hornék az energiapiac eladásakor, amennyiben az információs infrastruktúrapiac kiárúsításával próbál források nélküli fejleszteni: közben folyik a Tetra és a Tetrapol tesztelése a BM által az elmaradott rendbiztosítási kommunikációs hálózat megújításáért.⁸⁷

A vagyonadó a társadalmi és generációs igazságosság nevében, időnként a politikai konjunktúra hullámverésében felvetődő intézmény, amiről most szakértők nyilatkoznak nem tisztázott feltételrendszerben, ellentmondásosan. A bevezetés feltételei nem adottak, legelőször is azért, amit a második okként jelölnek meg, hogy ti. a vagyonyilvántartás és regisztrálás (adatbáziskarbantartás) „nehezen kivitelezhető”, és „kockázatos” is. Vannak valóban közgazdasági racionalitások, de ezek érvényesülése Mo-on elég kérdéses, másrészt viszont egyetlen vagyonyilvántartás sem működik, pl. a kincstári vagyoné sem.⁸⁸

A tájékoztatás eseménye, hogy a hivatalos statisztika szerint 1999-ben 4,5%-kal növekedett a GDP, ill. hogy a KSH tovább finomítja a GDP mérés, minősítés és közreadás módját. Figyelemre méltó a 4. negyed növekedésének előrejelzése, amennyiben a szakértők jelentősen elszámították magukat.⁸⁹

Független elemzők (előrejelzései)	MNB (becslés)	KSH (tény)
3.n.:5,5% - év:4,3%	3.n.:5,6% - év: 4,4%	3.n.:5,9% - év: 4,5%

hivatkozások

- 1.mn'1999, 09.15. p.5.
- 2.nszab'2000, 09.15. p.13.
- 3.napi'1999, 09.16. p.9.
- 4.mn'99 09.20. p.8.
- 5.mh'99 09.16. p.4.
- 6.ipsz'99/4.sz.
- 7.mn'99 09.10. p.12./nszab'99 09.10. p.11./napi'99 09.14. p.5.
- 8.vg'99 09.17. p.6.
- 9.mn'1999, 09.30. p.6.
- 10.mn'1999, 09.30. p.11.
- 11.Brókervilág'1999/3.sz. p.7.
- 12.Szakképz.'1999/3.sz. p.371-385.
- 13.vg'1999, 10.06. p.1,2.
- 14.nszab'1999, 10.07. p.17.
- 15.nmo'1999, 10.09. p.21.
- 16.napi'1999, 10.09. p.1,3.
- 17.mn'1999,10.13. p.1,4.
- 18.vg'99 10.13. p.1,15.
- 19.napi'99 10.13. p.1,11.
- 20.napi'99 10.14. p.21.
- 21.napi'99 10.15. p.11,12.
- 22.vg'99 10.15. p.6.
- 23.nmo'1999, 10.19. p.1,8.
- 24.mh'99 10.22. p.3./nszab'99 10.22. p.5.
- 25.nszava'99 10.25. p.10.
- 26.Kapronczai I.: Az agrárinformációs rendszer fejlesztése az EU-csatlakozás tükrében. = MEH-ISM'99/56.sz./ifti'99 11.02.
- 27.vg'99 11.02. p.11.
- 28.vg'99 11.02. p.1,15.
- 29.mh'1999, 11.11. p.3.
- 30.vg'1999, 11.12. p.9.
- 31.telebit'99/11.sz. p.2.
- 32.mn'99,11.22.p.1,10.
- 33.vg'99, 11.24. p.8.
- 34.nszab'99 11.25. p.1./mn'99 11.25. p.6.
- 35.nszab'1999, 11.27. p.5./nszava'1999, 11.27. p.1,3.
- 36.mn'1999, 12.14. p.1,9.
- 37.nszab'1999, 12.20. p.4.
- 38.nmo'2000, 01.07. p.8.
- 39.napi'2000, 01.07. p.2.
- 40.mn'2000, 01.15. p.6.
- 41.napi'2000, 01.15. p.3,7,9.
- 42.vg'20, 01.26. p.1,19./nszava'20, 01.26. p.13.
- 43.mn'20, 01.27.p.4.
- 44.napi'20,01.27.p.3.
- 45.napi'20,01.27.p.eu-mell.
- 46.nmo'2000,02.01. p.8./napi'2000, 02.01. p.6.
47. 5. napi'20, 02.11. p.3,5./mh,p.8.
- 48.napi'2000, 02.26. p.1,6.
- 49.napi'2000, 02.25. p.3./vg'2000, 02.25. p.3.
- 50.nszab'2000, 03.03.p.29.
- 51.mh'2000, 03.03.p.1,5.
- 52.nmo'2000, 03.08. p.12.
53. 12.napi'2000.03.14.,p.9./comptech'2000/8.sz. p.5.

54.vg'2000, 03.22. p.8.
55.vg'2000, 03.24. p.1,3.
56.nmo'2000, 03.28. p.9.
57.pr-herald'2000/2.sz. p.10-11.
58.beszélő'2000/3.sz. p.8-18.
59.nmo'2000.03.11..p.29.
60.ifti'2000, 02.25.
61.mn'2000,03.09.,p.1,5,11./nszab.p.5.
62.mh'2000, 03.09.,p.6.
63.mh'1999, 08.25. p.11.
64.nmo'1999, 08.27. p.9./nszab,p.13.
65.nmo'1999, 09.04. p.9.
66.mn'1999, 09.07. p.5./nszab,p.4.
67.nszab'1999, 09.08. p.11./mh,p.3.
68.nszava'1999, 09.17.p.9.
69.vg'1999, 09.23. p.12.
70.vg'1999, 09.27. p.3./napi,p.1,3.
71.nszab'1999, 09.27. p.13.
72.vg'1999, 10.01. p.1,3./nszab, p.12,13.
73.vg'1999, 10.01. p.6./nszab,p.14.
74.mn'1999, 10.14. p.mell
75.vg'1999, 10.15. p.6.
76.napi'1999, 11.30. p.3.
77.nszab'1999, 12.03. p.5.
78.nszab'1999, 12.03. p.17.
79.mh'2000, 01.17./vg
80.vg'2000, 01.18. p.3.
81.számadás'1999/51-52.sz. p. -'2000/1-2.sz.
82.vg'2000, 01.24. p.1,3.
83.napi'2000, 02.24. p.1,3./vg,p.1,3./nszab,p.11.
84.nszab'2000, 02.07. p.1.
85.nszab'2000, 02.07. p.4.
86.forrás-régiómo'2000/2.sz. p.
87.nmo'2000, 03.16. p.1./mn,p.1,mell./nszab,p.1,8.
88.napi'2000, 04.01. p.1,5.
89.mn'2000, 04.01. p.1,11.
90.napi'2000, 04.01. p.1,3.